

VM118:00/2015

Pyyntö taustaselvitysten laatimisesta valtion aluehallinnon ja maakunta- hallinnon uudistus ja yhteensovitus -selvityshenkilöhankkeen tukemiseksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 27.11.2015 päivätyllä kirjeellään ministeriöltä taustaselvityksiä valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistus ja yhteensovitus -selvityshenkilöhankkeen tukemiseksi.

Ministeriöitä on pyydetty toimialaansa koskien

- tarkistamaan VM:n laatimat listat ELY-keskuksia koskevista säädöksistä, täydentämään niitä lisäämällä listauksiin niistä mahdollisesti puuttuvat säädökset sekä täyttämään muut pyydetyt tiedot taulukoihin;
- tarkistamaan VM:n laatima lista maakunnan liittoja koskevista säädöksistä sekä täydentämään listaa lisäämällä siitä mahdollisesti puuttuvat säädökset;
- arvioimaan kuntien lakisääteisessä yhteistyössä hoidettavien tehtävien siirtomahdollisuudet; sekä
- arvioimaan valtiolle jäävien tehtävien järjestämistapoja valtion koko tehtäväkentän ja yhteiskuntapolitiikan kokonaisuuden näkökulmasta.

Oikeusministeriö esittää pyydettyä selvityksenä seuraavaa:

- Liite 1 sisältää oikeusministeriön toimialan ELY-keskuksia koskevat säädökset ja ministeriön arvion näiden tehtävien siirtomahdollisuuksista. Tehtävien vaatimiin resursseihin ei ole tässä vaiheessa otettu kantaa.
- Vesilaki sisältää lähes 50 pykälää, joissa säädetään ELY-keskusten tehtävistä. Tältä osin ministeriö oheistaa erillisen muistion näiden tehtävien siirtämisen edellytyksistä.
- Valmiuslaki on esitelty oikeusministeriöstä, mutta sen säännökset koskevat ennen muuta muita hallinnonaloja. Tältä osin ministeriö oheistaa muistion, jossa esitellään valmiuslakiin liittyvät ELY-keskusten tehtävät vastuuministeriöineen.
- Liitteeseen 3 oikeusministeriö on täydentänyt yhden toimialansa säädöksen, joka sisältää maakunnan liiton lakisääteisen tehtävän.

Lisäksi oikeusministeriö kiinnittää huomiota seuraaviin asiaan liittyviin seikkoihin:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 34 §:ssä säädetään ruotsinkielisistä palveluryhmistä ja 35 §:ssä kielitaitovaatimuksista. Ruotsinkieliset palveluryhmät on perustettu takaamaan ruotsinkielisen palvelun toimivuus keskitetyissä palveluissa. Tarkoituksena on, että ruotsinkielisen palvelun saatavuus, sekä ruotsinkielisten asiakirjojen käsittely toimisi palveluketjun jokaisessa vaiheessa.

Valtaosalla ELY-keskusten henkilökunnasta ei ole säädettyjä kelpoisuusehtoja, eikä täten kielitaitovaatimuksia viran kelpoisuusehtona. Ruotsinkielisen palvelun takaamiseksi rakennerahastotehtävistä, kansallisista yritystuista ja yritystoiminnan kehittämispalveluista vastaavien ryhmien ja yksikköjen päälliköiltä edellytetään erinomaista suomen kielen suullista ja kirjallista taitoa sekä ruotsin kielen tyydyttävää suullista ja kirjallista taitoa. Ruotsinkielisten palveluryhmien henkilöstön kielitaitovaatimus on ns. käänteinen, eli ruotsinkielisten palveluryhmien virkojen kelpoisuusvaatimuksena on ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Kun tehtäviä siirretään, kielilain asettaman palvelutason ylläpitäminen on turvattava. Tämä vaatii tehtäväkohtaista palveluketjujen ja virkojen kielitaitovaatimusten tarkastelua.

Laki kotoutumisen edistämisestä on sijoitettu VM:n listauksissa virheellisesti sisäministeriön hallinnonalalle, vaikka se kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Kyseisessä säädöksessä linjataan useita hyvien etnisten suhteiden edistämistoimintoja. Näitä toteutetaan suurilta osin ELY-keskusten kautta. Valtioneuvoston asetuksessa oikeusministeriöstä on asetettu myös oikeusministeriön tehtäväksi edistää hyviä etnisiä suhteita. Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) toimii oikeusministeriön hallinnonalalla. ETNO:n alaisuudessa on alue-ETNO:ja, joita ELY-keskukset koordinoivat. Tämä rakenne on huomioitava aluehallinnon uudistustyössä.

Kansliapäällikkö

Tiina Astola

Johdon asiantuntija

Tea Skog

ELY-KESKUSTEN SÄÄDÖSKARTOITUS / OIKEUSMINISTERIÖ 17.12.2015

	Missä säädöksen pykälissä ELY-keskus mainitaan ja mikä on ELY-keskuksen kyseisen säännöksen mukainen tehtävä (esim. lupa- tai valvontatehtävä, lausunnon antaja)?	Jos ELY-keskusten toimialueita tehtävän hoitamisessa on laajennettu niin mitkä ELY-keskukset hoitavat tehtävää ja millaisella toimialuejaolla?	Edellyttääkö tehtävän hoitaminen alueellista läsnäoloa?	Kuinka merkittävästi päätöksissä saa ottaa huomioon alueelliset näkökohdat?	Käytetäänkö tehtävässä pääsääntöisesti oikeusharkintaa, vai sisältyykö päätöksentekoon myös tarkoituksenmukaisuusharkintaa?	Tulisiko tehtävä siirtää kunnan tai itsehallintoalueen hoidettavaksi vai säilyttää valtion tehtävänä?
OM:n toimialan säädökset						
Perintökaari (40/1965)	PK 25:8; lausunto		Alueellista tuntemusta	Ei oteta	OH/TH	Itsehallintoalueelle
Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977)	LunL 8.2; lausunto		Alueellista tuntemusta	Jos lunastuksella seudullista merkitystä => otetaan huomioon; jos ympäristöllistä merkitystä => ei oteta huomioon	OH/TH	Itsehallintoalueelle
Saamen kielilaki (1086/2003)	Lain 2§:n mukaan lakia sovelletaan ELY-keskukseen, jonka toimialu-		Jos alueellinen läsnäolo poistuu, tämä on huomioitava saamen kielilaissa ja lakiin			Valitse kohde.

	eeseen kuuluvat saamelaisten kotiseutualueen kunnat.		tehtävä tarvittava muutos.			
Laki kaupanvahvistajista (573/2009)	KVL 1 §; kaupanvahvistamien		Kyllä	Ei oteta	OH	Itsehallintoalueelle
Vesilaki (587/2011)	vajaat 50 §:ää, ks. erillinen liite					Valitse kohde.
Valmiuslaki (1552/2011)	ks. erillinen liite					Valitse kohde.

ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN TEHTÄVÄT VESILAIN MUKAAN

Valtiovarainministeriö on kirjeellään 27.11.2015 dnro VM118:00/2015 pyytänyt valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistukseen liittyen oikeusministeriöltä taustaselvitystä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävien hoidosta oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluvien säädösten osalta. Määrällisesti suurin osa näistä tehtävistä johtuu vesilaista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii vesilain 1 luvun 7 §:n mukaan valtion valvontaviranomaisena sekä kalatalousviranomaisena. Vesilaki sisältää lähes 50 pykälää, joissa säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vesilain mukainen tehtäväkenttä muodostaa varsin laajan toimintakokonaisuuden. Tehtävien sisältö on siten moniulotteinen, että niiden luokittelu yleisellä tasolla ei anna täysin oikeaa kuvaa asiasta. Jos tehtävät kuitenkin halutaan ryhmitellä muutaman yleisemmän toiminnallisen käsitteen alle, voidaan tämä tehdä esimerkiksi seuraavasti:

- * yleisen ympäristöedun valvonta
- * laillisuusvalvonta ja viranomaisen välittömät toimet
- * lupapäätösten täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käyttää yleisen ympäristöedun osalta valtion puhevaltaa. Tässä tarkoituksessa ELY-keskus antaa lausuntoja vireillä olevista hakemusasioista ja se voi panna vireille lupien muuttamiseen tähtääviä menettelyitä. Laillisuusvalvontaan laajassa merkityksessä voidaan katsoa kuuluvan vesilain säännösten noudattamisen valvonnan lisäksi mm. erilaisten ilmoitusten vastaan ottaminen ja tietojen merkitseminen rekisteriin. ELY-keskukselle ei kuulu varsinaisia vesilain mukaisia lupatehtäviä, mutta kylläkin luvan täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä (mm. erilaisten suunnitelmien hyväksyminen). Lisäksi ELY-keskuksen tehtäviin kuuluu määräyksen antaminen ojitustoimituksen pitämiseen sekä eräistä tähän liittyvistä toimista huolehtiminen.

ELY-keskuksen vesilain mukaisten tehtävien hoitamista koskevan päätösharkinnan luonteeseen liittyvään kysymykseen on hankala vastata yksiselitteisesti, koska vesilain puitteissa erottelulla oikeus- ja tarkoituksenmukaisuusharkintaan ei ole ollut kovinkaan suurta merkitystä. ELY-keskuksen toiminnan vesiasioissa voidaan katsoa perusluonteeltaan olevan oikeusharkintaista, mutta joustavien oikeusnormien soveltamiseen sekä yleisen ympäristöedun valvontaan liittyy väistämättä tietynlaajuinen harkintamarginaali, jossa alueellisille ja tapauskohtaisille näkökohdille voidaan antaa tilanteesta riippuen painoarvoa. Tietyt vesilain mukaiset tehtävät ovat sentyyppisiä, että ne eivät juuri jätä viranomaiselle harkintavaltaa.

Taustaselvityksessä on tiedusteltu, edellyttääkö tehtävän hoitaminen alueellista läsnäoloa. Tehtävien hoitamisen kannalta olennaista on se, että viranomaisella on käytettävissään alueen olosuhteiden tuntemus. Vastaus kysymykseen jää tällöin riippumaan siitä, voidaanko tuo tieto saada viranomaisen käyttöön muutoin kuin riittävän tiheällä organisaatioverkolla.

Taustaselvityksessä on tiedusteltu vastaajan käsitystä kysymykseen, onko ELY-keskuksen tehtävä siirrettävissä uuden itsehallintoalueen tai kunnan hoidettavaksi vai tulisiko tehtävä hoitaa edelleen valtion viranomaisen toimesta. Vastaus kysymykseen jää monen tehtävän osalta riippumaan siitä, millaiseksi itsehallintoalueen oikeudellinen organisaatio, käytettävissä olevat resurssit ja asiantuntemus sekä

toimialueet muodostuvat. Leimallisesti oikeusharkintaisen tehtävän osoittamista perusvireeltään poliittisluonteiselle elimelle ei voida pitää tarkoituksenmukaisena ratkaisuna. Asiantuntemusta ja paikallistuntemusta edellyttävän tehtävän menestyksekkäs hoitaminen puolestaan edellyttää asianmukaisten resurssien järjestämistä kyseisen organisaation käyttöön. Merkitystä tässä harkinnassa saattaa olla myös sillä, mitä muita tehtäviä itsehallintoalueille on suunniteltu osoitettavaksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille kuuluu nykyään eräitä tavoitteenasettelultaan toisiinsa nähden erisuuntaisia tehtäviä. Lisäksi on muistettava, että eräissä hankkeissa ELY-keskus esiintyy hankkeesta vastaavana (säännöstelyhankkeet, joissa valtio on luvanhaltija). Nämä seikat tulisi ottaa huomioon arvioitaessa tehtävien siirtämisen edellytyksiä.

ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN TEHTÄVÄT VESILAIN (587/2011) MUKAAN

Säännös	Tehtävän asiasisältö	Tehtävän luonne	Harkinta	Asiantuntemuksen laatu
2:6	ruoppausilmoituksen vastaanotto	valvonta	OH	paikallistuntemus
2:15	maa-ainesten ottamista/vedenottoa koskevan ilmoituksen vastaanotto	valvonta	OH	"
3:11	tarkkailusuunnitelman hyväksyminen ja muuttaminen	valvonta	OH	"
3:14	kalatalousmaksun vastaanotto ja käyttö	luvan täytäntöönpano/valvonta	OH/TH	"
3:15	kalataloussuunnitelmien hyväksyminen	valvonta/yleisen edun valvonta	OH/TH	"
3:16	valmistelulupaa koskeva lausunto	lausunto	OH	"
3:18	valmistusilmoituksen vastaanotto	valvonta	OH	"
3:20	lupamääräysten tarkistaminen	yleisen edun valvonta	OH/TH	"
3:21	"	yleisen edun valvonta	OH/TH	"
3:21	kalatalousmääräysten tarkistaminen	yleisen edun valvonta	OH/TH	"
4:9	ilmoituksen vastaanotto	valvonta	OH	"
4:11	suoja-alueen määrittäminen koskeva hakemus	yleisen edun valvonta	OH/TH	"
5:6	ilmoituksen vastaanotto	valvonta	OH	"
5:22	ojitussyhteisön perustaminen	valvonta	OH	"
5:30	ilmoituksen tekeminen LHKR:iin	valvonta	OH	ei edellytä
5:31	toimitusmääräyksen antaminen	lupa	OH	ei edellytä
5:33	lausunnon antaminen ojitushankkeesta	yleisen edun valvonta	OH/TH	paikallistuntemus
5:37	ojitustoimituksen päätöksen antaminen	lupa	OH	ei edellytä
7:10	selvityksen nähtävillä pito	valvonta	OH	ei edellytä
9:10	uoppopuiden poistaminen	valvonta	OH/TH	paikallistuntemus
9:19	uittoyhteisön purkautuminen	valvonta	OH	"
9:21	uuton päättymisen jälkeiset toimet	yleisen edun valvonta	OH/TH	"
10:4	kulkuväylää koskevan ilmoituksen vastaanotto	valvonta	OH	"
11:6	lausunnon antaminen vesitaloushankkeesta	yleisen edun valvonta	OH/TH	"
12:8	yhteisön rekisteröinti	valvonta	OH	ei edellytä
12:9	"	valvonta	OH	"
12:11	yhteisön kokouksen koolle			

14:1	kutsuminen	valvonta	OH/TH	paikallistuntumus
14:2	vesilain noudattamisen valvonta	valvonta	OH	"
	toimet lainvastaisen tilan poistamiseksi	"	"	"
14:3	tarkastus ja tiedonsaanti	"	"	"
14:5	lausunnon antaminen	lausunto	"	"
14:7	ilmoituksen vastaanotto	valvonta	"	"
14:8	hallintopakon täytäntöönpano	valvonta	"	"
14:9	vaaran/haitan poistaminen	valvonta	OH/TH	"
14:10	vaaran poistaminen	valvonta	OH	"
14:11	toiminnan keskeyttäminen	valvonta	OH	"
14:13	valmistusilmoituksen tarkastaminen	valvonta	OH	"
14:14	valvonta-asian vireillepano	valvonta	OH/TH	"
15:2	muutoksenhaku vesitalouslupa	yleisen edun valvonta	OH/TH	"
15:3	vastineen antaminen valituksesta	yleisen edun valvonta	OH/TH	"
17:5	tietojen merkitseminen tietojärjestelmään	valvonta	OH	ei edellytä
17:7	vesitalousluvan siirto	valvonta	OH	paikallistuntumus
18:2	tietojen merkitseminen	valvonta	OH	ei edellytä
18:3a	padotus- ja juoksuselvityksen laadinta	yleisen edun valvonta	OH/TH	paikallistuntumus
18:4	vaaran poistaminen	yleisen edun valvonta	OH	"
18:5	ilmoituksen vastaanotto	valvonta	OH	ei edellytä
19:7	säännöstelyn vaikutusten vähentäminen	yleisen edun valvonta	OH/TH	paikallistuntumus
19:9	tarkkailuvelvoitteen asettaminen	yleisen edun valvonta	OH/TH	"
19:16	päätöksen selvittäminen	yleisen edun valvonta	OH/TH	"

Valmiuslakiin liittyvät ELY-keskusten tehtävät / valmiuspäällikkö Tapani Rossi, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Vastuuministeriö TEM

33 §: Muun kuin vähittäiskaupan säännöstely.

Ei ole valmisteltu ELYissä aktiivisesti, todettu tehtävänä valmiussuunnitelmassa. Normaalioloissa käytettävä resurssi lähellä 0,0 htv:ta. Poikkeusolojen resurssitarvetta ei ole arvioitu.

Alueellinen rooli: tilannetiedon tuottaminen keskushallintoon. Säännöstely-, lupa- ja valvontatehtävä

34 §: Teollisuustuotannon säännöstely

Ei ole valmisteltu ELYissä aktiivisesti, todettu tehtävänä valmiussuunnitelmassa. Normaalioloissa käytettävä resurssi lähellä 0,0 htv:ta, jonkin verran toki käyty keskusteluja mm. Puolustusvoimien kanssa. Poikkeusolojen resurssitarvetta ei ole arvioitu.

Alueellinen rooli: tilannetiedon tuottaminen keskushallintoon. Säännöstely ja valvontatehtävä

38 §: Sähkön käytöstä perittävä ylitysmaksu

Ei ole valmisteltu ELYissä aktiivisesti, todettu tehtävänä valmiussuunnitelmassa. Normaalioloissa käytettävä resurssi lähellä 0,0 htv:ta. Poikkeusolojen resurssitarvetta ei ole arvioitu.

Alueellinen rooli: tilannetiedon tuottaminen keskushallintoon. Lupa- ja valvontatehtävä

41 § Lämmityspolttoöljyn säännöstely

Ei ole valmisteltu ELYissä aktiivisesti, todettu tehtävänä valmiussuunnitelmassa. Normaalioloissa käytettävä resurssi lähellä 0,0 htv:ta. Poikkeusolojen resurssitarvetta ei ole arvioitu.

Alueellinen rooli: tilannetiedon tuottaminen keskushallintoon. Lupa- ja valvontatehtävä

42 §: Maakaasun käytön rajoittaminen

Ei ole valmisteltu ELYissä aktiivisesti, todettu tehtävänä valmiussuunnitelmassa. Normaalioloissa käytettävä resurssi lähellä 0,0 htv:ta. Poikkeusolojen tarvetta ei ole arvioitu.

Alueellinen rooli: tilannetiedon tuottaminen keskushallintoon. Lupa- ja valvontatehtävä

103 § Työvelvollisuusrekisteri

Tehtävän valmisteluun ja suunnitteluun käytetty aikaa edeltäjäorganisaatioissa, ELYissä lähinnä keskustelun asteella ja seminaareissa sivuten. Arvio normaalioloissa käytetystä työpanoksesta noin 0, 5 htv/vuosi (ml. TE-toimistot). Poikkeusolojen resurssitarvetta ei ole arvioitu, mutta on suuri erityisesti TE-toimistoissa. Suunniteltu kehittämisen painopisteeksi vuodelle 2016.

Alueellinen rooli: merkittävä rooli työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ja kohdentamiseksi kriittisille toimialoille.

Vastuuministeriö MMM

45 §: Puun ja turpeen saannin turvaaminen

Ei ole valmisteltu ELYissä aktiivisesti, todettu tehtävänä valmiussuunnitelmassa. Normaalioloissa käytettävä resurssi lähellä 0,0 htv. Poikkeusolojen tarvetta ei ole arvioitu.

Alueellinen rooli: tilannetiedon tuottaminen keskushallintoon. Päätösvalta luovutusvelvollisuudessa.

Vastuuministeriö YM

49 § Aloitus- ja jatkamisluvan myöntäminen (välttämätön rakentaminen)

Ei ole valmisteltu ELYissä aktiivisesti, todettu tehtävänä valmiussuunnitelmassa. Normaalioloissa käytettävä resurssi lähellä 0,0 htv. Poikkeusolojen tarvetta ei ole arvioitu.

Alueellinen rooli: tilannetiedon tuottaminen keskushallintoon. Lupaviranomainen alueellisesti merkittävässä hankkeissa. Valvonta?

Vastuuministeriö LVM

66 §: Tietojärjestelmäalan valmiusyksikkö

Valmistelu ja varautuminen hoidetaan viidellä suuralueella 0,4 htv/alue. Vastuuehty UUD, VAR, KES, POS, POP. Resurssia käytetään toiminnan valmisteluun normaalioloissa yhteensä 2 htv. Poikkeusolojen toimintaa

valmisteltu ja resurssitarve silloin kasvaa. Huom! Toiminnan rahoitus Huoltovarmuuskeskukselta normaalioloissa.

Alueellinen rooli mm. tilannekuvan tuottajana

69 §: Tieliikenteen polttonesteen säännöstely

Kytkeytyy ELYssä tehtävään logistiikan/kuljetusten ohjauksen varautumiseen, ks. valmiuslain §: 74-75

74-75 §: Tiekuljetusviranomaiset, tiekuljetukset ja niiden ohjaaminen poikkeusoloissa

Valmistelu ja varautuminen hoidetaan viidellä suuralueella. Vastuuelyt UUD, VAR, KES, POS, POP. Resurssien käyttö alueittain vaihtelee, yhteensä tehtävän valmisteluun käytetään aikaa noin 1-1,5 htv. Poikkeusolojen toimintaa valmisteltu ja resurssitarve silloin kasvaa.

Alueellinen rooli mm. tilannekuvan tuottajana, poikkeusoloissa mahdollisesti päätösten toimeenpanoa ja valvontaa

Muut ELY-keskusten tunnistamat varautumistehtävät -> toiminta varmistettava valmiuslain

12 §:n mukaisesti

Näiden tehtävien osalta on haaste tunnistaa, mikä kaikki tehtävä kuvataan valmius- ja varautumistoiminnaksi. Normaalit päivittäiset tehtävät ovat niitä, joilla turvataan toiminnan häiriöttömyys koko ketjussa ja myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Poikkeusoloissa pääsääntöisesti käytössä sama resurssi/henkilöt jotka hoitavat tehtävää normaalioloissa.

Tiestön käyttö/tienpito (LVM)

Tehtäviin käytetty työaika ELY-keskuksissa arviolta 1-1,5 htv. Huom! Sisältää vain ns. varautumisvastaavien ja tienpidon varautumisen yhteyshenkilön tehtävät

ELY-keskus toimii alueellisena tienpitoviranomaisena ja vastaa Liikennevirasto ohjauksessa yleisen tieverkon liikennöitävyydestä kaikissa oloissa. Poikkeusoloissa normaalin toiminnan ohella tuetaan Puolustusvoimien tarpeita. Tienpito on merkittävä asia, koska sen perustelu tulee valmiuslain 12§:n perusteella oman toiminnan jatkamisesta poikkeusoloissa ja koskee puolustusvalmiuden varmistamista. Se sisältää sekä valmistelutyötä että varautumista yhteistyössä urakoitsijoiden ja puolustusvoimien kanssa. Tällaisia kohteita ovat selvästi varalaskupaikat, varasilta-asiat, taitorakenteet, tiestön käytettävyyttä poikkeusoloissa, rakennuttajakonsulttiasiat, linnoittaminen jne. Niissä on selvästi toimintaa sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. Jos mukaan lasketaan mm. johdon ja substanssiasiantuntijoiden työpanos, puhutaan helposti kymmenkertaisesta lukemasta.

Alueellinen rooli merkittävä

Alkutuotannon turvaaminen (MMM)

Tehtäviin käytetty ELY-keskuksissa arviolta 0,5 htv/vuosi. Huom! siis vain puhtaasti varautumisen näkökulmasta.

ELY-keskuksen rooli muotoutuu tässä tehtävässä substanssisäädösten kautta. Poikkeusoloissa ELY-keskuksen roolina voi olla esim. tuottaa maatalouden tilannekuvaa keskushallinnolle, valvoa maataloille asetettujen tuotantovelvoitteiden antoa sekä ohjata ja neuvoa YTA-alueita. Poikkeusolojen toimintaa valmisteltu.

Alueellinen/paikallinen rooli merkittävä

Laajamittainen maahantulo (SM)

ELY-keskuksen rooli varautumisen näkökulmasta perustuu etukäteisvarautumiseen (vastaanottokeskustilat, yhteistyöverkoston ylläpito). Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa korostuu lisäksi alueellisen tilannetiedon tarve.

Alueellinen rooli olemassa, koska Maahanmuuttoviraston alueorganisaatio ohut

Tätä asiaa kuvataan käsittääkseni kohdassa Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta. Tiina Snellmann/SM kysynyt asiaa maahanmuuttopäälliköiltä 9.12.

Ympäristö- ja luontovahingot (YM)

Vesihuolto (MMM)

Tulvariskien hallinta (MMM)

Patoturvallisuus (MMM)

Nämä tehtävät ovat Y-vastualueen arkipäivää ja näiden resurssien kuvaaminen valmius- ja varautumistoinnin näkökulmasta pitää kysyä ohjaavilta tahoilta ja Y-vastualueilta. Voidaanko näistä edes erottaa varautumisresurssia, sillä esim. tulvariskien ja patoturvallisuuden eteen tehtävä työ tähtää jo arkenakin turvallisuuden varmistamiseen.

Alueellinen rooli merkittävä kaikissa näissä

Yhteenveto

Valmiuslain mukaisiin tehtävien valmisteluihin on ELY-keskuksissa käytetty aikaa suhteellisen vähän, oikeastaan mainittavasti vain liikennehallinnon alalla. Painopiste on ollut viime vuosina varautumisessa normaaliolojen häiriötilanteisiin ja eri toimijoiden välisessä yhteistoiminnan kehittämisessä. Rajanveto normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisessa on haastava: usein varautuminen arjen häiriöihin tukee varautumista poikkeusoloihin. Valmiuslaki määrää viranomaisen varautumaan poikkeusoloihin oman toimintansa jatkamiseksi ja toisaalta antaa mahdollisuuden lisätoimivaltuuksiin.

Resursseja ei ole erikseen määritelty moneenkaan valmiuslain mukaiseen tehtävään, sillä poikkeusoloissa tehtävät hoidetaan priorisoiden sillä henkilöstöllä mikä on käytössä arkenakin. Poikkeusolojen resurssitarve on riippuvainen siitä, minkälainen poikkeusolo on kyseessä ja kuinka laaja se kestollisesti ja maantieteellisesti on.

Alueellisen varautumisen tarve ei poistu mihinkään hallintomuutosten myötä. Normaaliarjen varautumistehtävien tulee siirtyä sinne minne organisoidaan ko. substanssikin siirtyä. Sen sijaan hieman arjesta erillään olevien valmiuslakitehtävien sijoittaminen on harkittava tarkasti (pääosin valtion tehtävää jatkossakin siltä osin mitä nyt ELYllä?)

Kaikki valmius/varautumistehtävät edellyttävät alueellista näkökulmaa: joko toimivaltaisena päätöksentekijänä tai vähintään alueellisen tiedon tuottajana keskushallintoon.

Ympäristöministeriön täydennys 17.12.2015

Valmiusasioiden keskittäminen alueellisille itsehallintoalueille ja näiden valmiusyksiköille luo tarvittavaa synergiaa eri valmiustoiminta-alueiden välille, yhteistoimintaa ja varautumista voidaan suunnitella tarvittavassa laajuudessa alueelliset erityiskysymykset huomioon ottaen.

Yhteiskunnallisen kehityksen trendinä on ollut erilaisten häiriötilanteiden määrän kasvu. Yhteistyö näissä vahvistaa alueellisesti monialaista yhteistyötä sekä luo valmiuksia myös poikkeustilanteisiin varautumiseen.

Rakennusluvitukseen liittyvä osaamiskompetenssi on rakennusvalvonnoilla, näin myös poikkeustilanteissa. Perusteet valmiuslain mukaisissa olosuhteissa siirtää luvitusta ylemmälle viranomaistaholle liittyvät keskeisesti rakentamisen resurssien kohdistamiseen valtakunnallisesti ja maan eri alueilla yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen. Keskitettäessä rakennusvalvontaa itsehallintoalueille yhteen tai useampaan yksikköön luodaan samalla puitteita rakentamisen säännöstelylle poikkeusoloissa.

Oikeusministeriön täydennys 17.12.2015

MAAKUNNAN LIITON LAKISÄÄTEISIÄ TEHTÄVIÄ, VELVOITTEITA TAI OIKEUKSIA

1. Tehtäviä, velvoitteita tai oikeuksia koskevia lakeja

OM:n toimiala:

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977)

- lausunnon pyytäminen lunastuslupahakemuksesta (8 §)

VM:n toimiala:

Laki julkisen hallinnon yhteispalvelusta (223/2007)

- yhteispalvelun edistämistehtävä (10 a §)

Laki aluehallintovirastoista (896/2009)

- aluehallintovirastojen strategia-asiakirjan ja tulossopimuksen valmisteluun osallistuminen (8 §)

Laki selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla (1408/2010)

- oikeus tulla kuulluksi selvitysmenettelyn yhteydessä (3 ja 6 §)

OKM:n toimiala:

Liikuntalaki (1054/1998)

- alueellisen liikuntaneuvoston asettaminen (7 §)

MMM:n toimiala:

Riistahallintolaki (158/2011)

- jäsenyys alueellisessa riistaneuvostossa (5 §)

LVM:n toimiala:

Maantielaki (503/2005)

- maantien suunnittelua koskeva yhteistyövelvoite (7 §)
- oikeus tulla kuulluksi yleis- ja tiesuunnitelman laatimisen yhteydessä (27 §)
- oikeus vastustaa Liikenneviraston hyväksymää yleis- ja tiesuunnitelmaa (99 §)
- ilmoitus yleis- ja tiesuunnitelman hyväksymispäätöksestä maakunnan liitolle (104 §)
- muutoksenhakuoikeus (105 §)

Ratalaki (110/2007)

- yleis- ja ratasuunnittelua koskeva yhteistyövelvoite (8 ja 10 §)
- oikeus tulla kuulluksi yleis- ja ratasuunnitelman valmistelun yhteydessä (22 §)
- oikeus vastustaa Liikenneviraston hyväksymää yleis- ja ratasuunnitelmaa (28 §)
- oikeus tulla kuulluksi rautatien lakkauttamisen yhteydessä (79 §)
- ilmoitus yleis- ja ratasuunnitelman hyväksymispäätöksestä maakunnan liitolle (91 §)
- muutoksenhakuoikeus (92 §)

Joukkoliikennelaki (869/2009)

- yhteistyövelvoite joukkoliikenteen palvelutason määrittelyssä (4 §)

Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla (1186/2009)

- tukikelpoisia laajakaistahankkeita koskevan maakunnallisen hankeohjelman valmistelu (4 §)
- tukihakemusten käsittelytehtävät (6-6 a §)

Ilmailulaki (864/2014)

- oikeus tulla kuulluksi lentopaikan rakentamisluvan myöntämismenettelyn yhteydessä (80 §)

TEM:n toimiala:

Laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä (554/2009) (uusi laki eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä (1340/2015) voimaan 1.1.2016)

- hallintoviranomainen ja todentamisviranomainen (11 §) uusi laki 9 §

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (897/2009)

- elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategia-asiakirjan ja tulossopimuksen valmisteluun osallistuminen (7 §)

Kaivoslaki (621/2011)

- oikeus tulla kuulluksi malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhtontalupaa sekä kaivosalueunastuslupaa koskevan hakemuksen käsittelyn yhteydessä (37 §)
- yhteistyövelvoite kaivoslupahakemuksen käsittelyn yhteydessä (47 §)

Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014)

- aluekehittämisviranomainen (5 ja 17 § sekä useita muita säännöksiä)
- Euroopan alueellisen yhteistyön toimenpideohjelman hallinto- ja todentamisviranomainen sekä tarkastusviranomainen (Varsinais-Suomen liitto)

Laki alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014)

- valtionapuviranomainen (3 § ja useita muita säännöksiä)

Laki ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä (657/2015)

- yhteisen toimintaohjelman hallintoviranomainen (6 §) (Lapin, Etelä-Karjalan ja Pohjois-Pohjanmaan liitot)

STM:n toimiala:

Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (1230/2001)

- osaamiskeskustoimintaan osallistuminen (1 §)

YM:n toimiala:

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994)

- hankkeen arviointimenettelyä ja kaavoituksen yhteensovittamista koskeva yhteistyövelvoite (5 §)
- lausunto arviointiselostuksesta tiedoksi maakunnan liitolle (12 §)

Luonnonsuojelulaki (1096/1996)

- maisema-alue-esityksen tekeminen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (33 §)

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)

- maakuntasuunnittelu ja maakuntakaavoitus (19 ja 26 § sekä useita muita säännöksiä)

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004)

- oikeus tulla kuulluksi pohjavesialueen määrittämisen ja luokituksen valmistelun yhteydessä (10 d §)

Laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010)

- oikeus tehdä esitys rakennuksen suojelemisesta (5 §)
- oikeus tulla kuulluksi suojelua koskevan asian käsittelyn yhteydessä (7 §)
- rakennetun kulttuuriympäristön tilan ja kehityksen seuranta (20 §)

Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010)

- osallistuminen vesistöalueen ja merenrannikon tulvariskien hallinnan suunnitteluun (5 §)
- ehdotuksen tekeminen MMM:lle tulvaryhmän asettamiseksi (15 § 2 mom.)
- jäsenyys tulvaryhmässä (15 § 1 mom.)
- muutoksenhakuoikeus (22 §)

Jätelaki (646/2011)

- oikeus tulla kuulluksi alueellisen jätesuunnitelman valmistelun yhteydessä (89 §)

2. Muita maakunnan liittoa koskevia keskeisiä lakeja

Kuntalaki (410/2015)

Maakuntajakolaki (1159/1997)

Laki Kainuun hallintokokeilusta (343/2003)

